

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Redactie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Rotterdamse Rijkweg 174, Rotterdam-8

C. P. PLOOY - EDE

Het evangelie van de afgewentelde steen

Terwijl de discipelen nog verslagen teneer zitten, als gewonde dieren in een hoek gedreven, zijn de vrouwen al weer op pad. Zo zijn vrouwen. Ze kunnen niet stil zitten. Ze moeten wat doen. Ook in het uur van de diepste rouw.

Maar aan de stéén hebben ze niet gedacht, die de mannen voor de opening van het graf van Jezus hebben gewenteld. Van verzegeling en soldatenwacht zullen ze niet eens geweten hebben. Alle maatregelen zijn genomen, dat er niemand uit of in kan. Niets is nagelaten om de opstanding te verhinderen. En Jezus te blokkeren. Geen mens heeft Jezus' een handje geholpen. Dit werk is door Gods alvermogen, door 's HEREN hand alleen geschied!

Wie zal ons de steen afwentelen? Maar als de vrouwen het graf naderen, zien ze tot hun verbazing en ontsteltenis, dat de steen al afgewenteld is. Wie is haar vóór geweest? Soldaten? Discipelen? Neen, engelen hebben ruim baan gemaakt voor de verrezen Heer, opdat Hij zijn voet aan geen steen stoot. (Ps. 91 : 12)

En de engel zet zich vrijmoedig op de afgewentelde steen. Hij zit daar op zijn dode gemak... neen, op zijn levende gemak, alsof hij op een tuinstoel zit te genieten van het mooie paas-weer in die prachtige hof. Waar haalt hij de moed vandaan, om zó op een grafsteen te gaan zitten? Die moed haalt hij uit het lege graf, want: Jezus leeft!

En Hij heeft niets meer van doen met die grafsteen, want Hij is de hoeksteen. Grafstenen betekenen het einde, maar de hoeksteen, die Jezus is, is het begin van een nieuwe Tempel.

Joodse tempelbouwers en -bewa-

kers hebben de steen, die Jezus heet, afgekeurd en opzij gelegd. Ze hadden meer aandacht voor zijn grafsteen, dan voor Hem als hoeksteen. Die grafsteen mocht niet van zijn plaats, maar die hoeksteen gunden ze geen plaats in het fundament van de kerk.

Toen heeft God alles omgekeerd op Pasen: de grafsteen is verachtelijk zijn plaats voor Jezus' graf ontzegt en hij werd terzijde geschoven... maar de hoeksteen Christus kwam op zijn ereplaats! Hij werd tot verbazing der aanschouwers door God ten hoofd des hoeks gelegd. (Ps. 118 : 22)

Door God en niet door de mensen. „Wie zal ons de steen afwentelen?” Door mensen is de hoeksteen afgekeurd. Door mensen is Hij achter een grafsteen, verzegeld en bewaakt, opgeborgen.

Maar de grafsteen opzij en de hoeksteen „ten hoofd des hoeks gelegd”, —

dit werk is door Gods alvermogen, door 's HEREN hand alleen geschied,

het is een wonder in onze ogen, wij zien het, maar doorgronden 't niet.

—o—

Aanvaarden wij nu die afgewentelde steen en dat lege graf?

Hoeveel mensen zeggen vandaag niet: 't hoeft voor ons niet, voor ons hoefde Jezus echt niet op te staan, 't is ons net even te veel van het goede, Pasen maakt het evangelie net even te mooi om waar te zijn, 't ligt er net even te dik op om aanvaardbaar te zijn. Goede Vrijdag is mooi, ontroerend, aanvaardbaar. Maar Pasen geeft er een te mooie draai aan. We voelen ons eigenlijk bij de neus genomen.

't Moet eindigen met een gestorven held, die in zijn graf gelegd wordt, steen ervoor en gordijn zakken. Uit.

Als we allemaal denken: dit is het einde van het laatste bedrijf en we lopen al naar de vestiaire om onze jas te halen en naar huis te gaan, zie dan gaat ineens het gordijn weer omhoog en het stuk gaat weer door, ja, het gaat nu eigenlijk pas goed beginnen! Dan voelen we ons toch wel bij de neus genomen. Nu gaat de hemelse Regisseur toch werkelijk over de schreef.

Maar dat is dan ook het evangelie van de afgewentelde steen en van het weer opgetrokken scherm: God gaat over de schreef van de dood.

Jezus gaat over de schreef en haalt ons er ook over!

„Geen graf hield Davids Zoon omkneld” en wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God!

Als soldaten van Pilatus de grenswacht, de dodenwacht betrekken bij het gesloten en verzegelde graf van Jezus, dan roept God: „Onward christian soldiers”, voorwaarts christenstrijders, óver de schreef, óver de laatste grens, dwars over afgewentelde stenen en door lege graven en gesloten deuren, ...achter Christus aan, Die leeft en u vóór gaat, naar Galilea, naar de berg der hemelvaart, naar de nieuwe hemel en de nieuwe aarde!

—o—

Stel u voor dat we nu nog altijd tegen die grafsteen zaten aan te kijken! Het mocht dan honderd keer het graf van Jezus zijn, maar juist daarom zouden we de ellendigste van alle mensen zijn. De Emmausgangers waren er ellendiger aan toe dan Kajafas en Pilatus, want ze liepen tussen Jeruzalem en Emmaus het werkwoord „hopen” te vervoegeen in de verleden tijd. „Wij hoopten, dat Hij Israël verlossen zou”. Maar niets is zo erg, dan over de hoop te spreken in de verleden tijd. Hoop richt zich immers altijd op de toekomst.

Maar Petrus getuigt later, dat hij

en zijn kornuiten juist bij die afgewentelde steen en dat lege graf zijn „wedergeboren tot een levende hoop” (1 Petr. 1 : 3).

Er is weer hoop, ruimte, uitzicht, toekomst!

Wat zoekt ge de Levende bij de doden, tussen de graven, achter de stenen?

Hij is hier niet.

God heeft ons bij de neus genomen. De vogel is gevlogen. Hij wiekt met brede wiekslag het zonlicht tegen. En zingt hoog in de lucht zijn jubelend paaslied, dat de hemelen openbreekt, voor Hem en de zijden.

„Jezus leeft en wij met Hem!”

Als eenmaal ook ons graf met een steen wordt afgedekt, zal 't een bij voorbaat afgewentelde steen zijn. Gods adem blaast hem weg, als ik op 't bazuingschal zalig straks ontwaken zal!

IN DIT NUMMER

Pagina 109

Ds C. P. Plooy,
Het evangelie van de afgewentelde steen

Pagina 110

Ds H. Smit,
De moeilijke vraag naar het ontstaan

Pagina 111

Drs H. E. S. Woldring,
Let op de zondag

Pagina 112-113

D. W. L. Milo,
Op de grens van leven en dood

Ir E. Stamhuis,
Kerk-zijn

Pagina 115

H. Langerak,
De wereld van morgen

H. SMIT — DEN HELDER

De moeilijke vraag naar het ontstaan

■ Hoe komen wij óver?

Misschien zie ik het wat somber, maar ik krijg vaak de indruk, dat wij — kerkelijk gesproken — wat verlegen zijn met onszelf.

Na de spanningen, de verdrietelijkheid en de vreugden van het begin komen we nu aan de tijd toe, waarin we onszelf vragen gaan stellen.

Wat zijn we kerkelijk eigenlijk? Wat voor zin heeft ons kerkelijk bestaan?

Daar hebt u een paar van die vragen.

Vaak komt zo'n vraag op naar aanleiding van een simpel gebeuren. Iemand vraagt ons bijvoorbeeld naar ons kerklidmaatschap. Wij vinden „gereformeerd-vrijgemaakt” voor die welwillende vrager al moeilijk genoeg. Maar dan meent hij te mogen vaststellen, dat we dus (!) van dezelfde kerk zijn als... (en dan volgt de naam van een „binnenverbandse” broeder). Ja, dan moeten we gaan uitleggen, dat er ook binnen de vrijgemaakte kerken weer een scheuring is gekomen. En vervolgens waarom die scheuring er kwam. Misschien zeggen we dan iets over tuchtmaatregelen tegen ambtsdragers, die zich afvroegen, of het fundament van de Nederlandse Gereformeerde Kerken ook samenvalt met het fundament van de heilige algemene christelijke kerk, en die niet konden aanvaarden, dat de bedding van Christus' kerkvergaderende activiteit via de vrijgemaakte kerken loopt. En dat wij nòch die tuchtmaatregelen nòch de manier waarop ze van „hogerhand” werden doorgezet konden en mochten aanvaarden. En dat wij vanwege die „onwil” tenslotte ook „buitenverband” zijn gezet of geraakt. Maar hoe we het ook vertellen, we merken in de meeste gevallen, dat ons verhaal niet „óverkomt”. Men begrijpt niets van de binnenverbandse ijver. Maar ook weinig of niets van die merkwaardige buitenverbanders, die het om zulke vreemd-splinterige kwesties toch maar op een breuk lieten aankomen!

Waren zij niet te hoog en te koppig om in dit konflikt „de minste” te zijn?

Telkens moeten we konstateren, dat onze kerkelijke visitekaart voor anderen — ook al zijn ze welwillend! — maar moeilijk leesbaar is! En dan slaat het soms zomaar op onszelf over! Ja, wat zijn we nu eigenlijk? Wat zijn we in en voor onze omgeving?

■ De negatieve indruk

Daar komt nog iets anders bij.

Kerkelijk Leven

De geschiedenis van de breuk laat zo gemakkelijk een negatieve indruk over de „buitenverbanders” achter. We hebben „Neen” gezegd tegen bepaalde tuchtmaatregelen. Jawel, maar hadden wij zelf dan soms een uitgewerkte theorie over de plaats van de vrijmaking in Christus' kerkvergaderend werk? En hadden wij zelf dan soms een uitgesproken opvatting over de precieze relatie tussen Gods Woord en de belijdenisgeschriften? Neen, die hadden we niet! Natuurlijk voelen we best, dat je geen speciale theorie nodig hebt om ergens om Christus' wil „Neen” tegen te kunnen zeggen. Maar daarmee is de moeilijkheid de wereld niet uit.

Men kan met recht zeggen, dat ons „Neen” op zichzelf niets zegt over ons standpunt. Hoe werken we dat „Neen” uit in het positieve? Het lijkt wel, of de duidelijke kleuren aan de binnenverbandse kant te vinden zijn, terwijl wij de pasteltinten overhouden. En weer slaat deze vraag soms zomaar op onszelf over. Ja, wat zijn we nu positief?

■ Geen goedkope oplossing!

Soms voelen we de neiging onze ontstaansgeschiedenis met geweld tot een duidelijke zaak te maken. Daartoe kiezen we dan een „mot-to” dat aanspreekt. Bijvoorbeeld „Vrijheid”! Vrijheid... van de binding aan een vrijmakingsleer, van (on)kerkelijke heerschappijvoering!

Maar dat lost in werkelijkheid niets op. „Welke vrijheid bedoelt u?”, zo kan men vragen. Die van Luther of die van het Humanisme? Is het de vrijheid om u — niet gehinderd door menselijke „tusseninstanties” — voor Gods aangezicht te stellen en u nederig voor Hem te buigen? Of is het de vrijheid van een mens, die zichzelf een veel te edel raspaard waant om wèlk zadel of juk ook te dragen? Vrijheid vóór God of — ten diepste — vrijheid van God en zijn Woord?

Kijk, dan moeten we weer aan de slag om ons „duidelijke” motto te verklaren! De eenvoud en de duidelijkheid zijn maar schijn!

■ De man bij het schilderij

Iemand zei eens: „Jullie kerkelijke geboortegeschiedenis is net als een modern schilderij. Je moet er

een mannetje bij zetten om voortdurend uit te leggen wat het eigenlijk voorstelt”.

Daar kun je even om lachen, maar niet van harte!

Natuurlijk, als we de kans krijgen — maar dat gebeurt niet al te vaak! — dan kunnen we het werk van de uitlegger verrichten. Daarbij komen we wellicht tot een voortreffelijke **beschrijving**. Maar het is ontzettend moeilijk om de dingen kort en bondig een **naam** te geven. De feiten missen een duidelijke „sprake”; het is ons bijkans onmogelijk ze bondig te benoemen; de luisteraar voelt zich maar weinig aangesproken. De man bij het schilderij! En daarom zijn we vaak met onszelf verlegen.

■ Geboorteakte en reisbiljet

Voordat we nu medelijden met onszelf gaan krijgen zou ik de vraag willen stellen, of we vanwege een gebrek aan nederigheid niet meer moeite te dragen hebben dan God ons te dragen geeft.

Sedert de vrijmaking zijn we eraan gewend geraakt onze vrijgemaakt-kerkelijke geboorteakte tegelijk als een reisbiljet te zien. Ik bedoel dit: De rechtmatigheid van onze kerkelijke keus werd tot de ene en grote bron van onze bestaansvrijmoedigheid, tot een spoorkaartje waarvan het geldig-zijn zonder meer en stéeds in de

trein van de geschiedenis moest worden erkend. We raakten vreselijk van streek als de één of andere kondukteur van mening was, dat we op dit kaartje niet konden reizen. Er ontstond ten laatste een grote verbittering tegen al wat in eigen kring ook maar op een „devaluatie” van geboorteakte en reisbiljet schéén te lijken. De kerkelijke „zaaksgerechtigheid” stond als eenwachter aan de ingang van elk gesprek. Alles werd gezet op deze ene (spoor)kaart. En daarom liep het gesprek in feite ook dood.

Moeten we niet eenvoudig de HERE danken, als onze geboorteakte voor onszelf duidelijk is? Zonder dat we die duidelijkheid aan anderen opdringen? Zonder dat we elke kondukteur bij voorbaat dwingen déze kaart te knippen?

Het is de goede orde, dat de discipelen ook nú allereerst „christenen” worden genoemd (Hand. 11:26). Aan hun geloof in Christus, hun vertrouwen op Hem, hun liefde tot Hem en zijn gemeente, kortom: aan de volheid van het christelijke leven, zijn ze te kennen en moeten ze ook te kennen zijn. Wanneer dát de „buitenstaander” pakt, dan wordt ook de sfeer geboren waarin een gesprek over de **bijzonderheden** van onze kerkelijke geschiedenis vruchtbaar is. Van het centrale naar het bijzondere!

Vervolg op pag. 111 - 1e kolom

Het voorbeeld van Christus

Philipp. 2:5-11

Wijs: Psalm 110

*Laat, broeders, die gezindheid bij u wonen,
die ook de Here Christus heeft gesierd.
Hij kon en mocht zich met Gods glorie kronen,
maar 't was Hem roof, Hij heeft het niet begeerd.*

*Hij wilde met zijn heerlijkheid niet pralen,
maar zette die in sterke liefde om.
Hij wilde ledig naar de aarde dalen
met slechts een droogdoek en een voetenkom.*

*Hij werd een mens met aandacht voor het lage,
God had Hem tot vernedering gewijd.
Wie waagt het van zijn afkomst te gewagen,
die Hij gebruikt heeft tot gehoorzaamheid?*

*Zijn neerwaarts leven richtte Hij ten dode
om zo te blijven bij wat Hij begon.
't Romeinse kruis, de schande van de Joden,
de vloek van God — tot het niet dieper kon.*

*Maar God die Hem ter hel deed nederdalen,
heeft Hem ten loon ten hemel toe verhoogd.
Zijn naam mag ieders naam nu overstralen,
zoals de zon die alle sterren dooft.*

*Voor Jezus' naam buigen zich alle knieën
en alle hoofden neigen naar omlaag
van eng'len, duiv'len, kleinen en genieën —
de een gewillig en de ander traag.*

*Zijn vreemde roem gaat over alle tongen:
„Christus is Heer, tot heerlijkheid van God!”
Tot 's Vaders eer is Hij steeds weer bezongen,
bezongen — en gevolgd, naar het gebod.*

Pasen 1974

H. de Jong

H. E. S. WOLDRING — AMSTERDAM

Let op de zondag!

Het Nederlands Bijbelgenootschap heeft ook dit jaar weer bijbelroosters uitgegeven. Het opvallende van deze bijbelrooster is, dat de weekindeling veranderd is. De zondag wordt gepresenteerd als de laatste dag van de week en de maandag als de eerste dag.

Ook in veel zakagenda's (de Succesagenda en de Rijam-agenda) treft men dit nieuwe „weekbeeld” aan.

In februari van dit jaar schreef prof. dr J. van Bruggen uit Kampen drie artikelen in „De Reformatie” over het in veel agenda's gepresenteerde nieuwe „weekbeeld”. Een paar gedeelten uit zijn artikel geef ik samengevat weer.

De nieuwe „weekindeling” is opgezet volgens de zgn. „Nederlandse norm NEN 2772”. Dit lijkt een soort geheimschrift. Wat wordt er mee bedoeld?

In het bedrijfsleven wordt al jaren de behoefte gevoeld aan een duidelijke en algemeen aanvaarde manier om de weken in een jaar te nummeren. Men sluit nl. niet altijd kontrakten af voor een bepaalde datum, maar ook wel voor bijv. de 10-de week van 1974.

Als 1 januari nu eens op een vrijdag valt, vormen dan de eerste vrijdag en zaterdag van 1974 reeds de eerste week van 1974? Sommigen zeiden ja, anderen wilden pas de eerste „volle” week als eerste week laten gelden.

Het is in het zakenleven natuurlijk wel belangrijk om het hierover eens te worden. Als men immers afsprekt iets te zullen leveren in de 10-de week van 1974, dan moet je weten waar je aan toe bent. De een moet dan niet een week eerder op het oog hebben dan de ander.

Een internationale coördinatiekommissie heeft zich over deze zaak gebogen en kwam in 1970 met een advies aan de landen. Met uitzondering van Japan, Portugal en Spanje, is dit advies door veel landen aanvaard. In Nederland verscheen deze maatregel in 1972 onder het kodenummer „NEN 2772”.

Deze internationale maatregel betreft dus het nummeren van de weken van een jaar. Een week duidt een periode van zeven dagen aan met de maandag als de eerste dag en de zondag als de laatste dag.

De eerste week van een nieuw jaar is die week, die vier of meer dagen van dat jaar bevat. Dat wil

zeggen: Wanneer 1 januari op een donderdag valt en met de vrijdag, zaterdag en de zondag, de eerste vier dagen van het jaar vormen, dan is dat de eerste week van het nieuwe jaar.

Het is natuurlijk heel zinnig om zulke afspraken te maken voor hen die daar bij gebaat zijn. In het bedrijfsleven wordt blijkbaar met weken gewerkt. Maar terecht vraagt prof. Van Bruggen: Waarom moet in deze opzet de maandag de eerste dag van de week zijn i.p.v. de zondag, zoals dat sinds eeuwen het geval geweest is? De internationale commissie is er zich van bewust geweest, dat men historische en religieuze argumenten kon aanvoeren voor de zondag als de eerste dag van de week. Men heeft zich in deze argumenten echter niet willen verdiepen. Men heeft die argumenten juist buiten willen sluiten en gezegd: het gaat alleen maar om het nummeren van de weken en wij spreken af dat de maandag de eerste dag van de week is. Dit laatste is niet een bewust anti-christelijke of anderszins religieuze beslissing, maar het is bedoeld als een puur praktische. Men heeft er „gewoon” niet verder bij stil gestaan. Wij spreken toch ook van een „weekend” en dan rekenen veel mensen de zaterdag en de zondag tot het eind van de week.

Het is echter opvallend, dat de internationale commissie, die het nieuwe „weekbeeld” adviseerde, dit „weekbeeld” alleen geschikt en nuttig achtte voor commerciële doeleinden. Dus alleen voor de bedrijven en de handel.

De vraag, die prof. Van Bruggen vervolgens stelt is dan ook: Waarom namen verschillende uitgevers dit over in een nieuwe opzet van de zakagenda's?

De argumentatie ontbreekt vrijwel geheel. Er is over deze zaak te weinig nagedacht en zonder een probleem te zien hebben de uitgevers het nieuwe „weekbeeld”, dat alleen om praktische redenen voor het bedrijfsleven bedoeld was, overgenomen.

Het is zelfs de vraag wat toch de voordelen van de nieuwe weekindeling voor het bedrijfsleven zijn. Men heeft in onnadenkendheid een praktische maatregel genomen en om religieuze en historische overwegingen niet mee te laten spelen werd de maandag als de eerste dag van de week gekozen.

De commissie die dit adviseerde en zij die dit zonder meer overnemen doen echter geen recht aan de aard en de kracht van de religieuze argumenten.

De zondag is niet alleen maar een dag waarop enkele religieuze bezigheden worden afgedaan en

waarop kerkdiensten worden gehouden. Het is de dag, die de hele week wil bepalen. Christus is op „de eerste dag van de week” opgestaan. In Mattheüs 28:1 lezen wij: „Laat na de sabbat, tegen het aanbreken van de eerste dag der week, ging Maria van Magdala en de andere Maria het graf bezien.” En dan komt het verhaal van de opstanding van Jezus.

In Marcus 16 lezen wij: „En toen de sabbat voorbij was” ... gingen Maria en de anderen Jezus zalven.

Evenzo in Lucas 24: „Maar op de eerste dag van de week” gingen zij vroeg naar het graf.

Ook in Johannes 20 lezen wij over de dag van de opstanding als de eerste dag der week.

De indeling van de week, wat het aantal dagen betreft, wordt ons het eerst meegedeeld in Genesis 1. Een zeven-deling wordt ons door God zelf voorgehouden en in het N.T. wordt daar geen verandering in aangebracht.

De joden vierden de Sabbat van het Oude Verbond op zaterdag. Volgens hen moet de Christus nog komen. Zij hebben de Sabbat vóór zich en leven er naar toe. De christenen leren uit het N.T. dat zij onder een nieuw verbond leven. Christus is gekomen en Zijn werk is volbracht. De sabbat ligt achter hen. Zij gaan uit van wat geschied is. Het hele leven van de christenen, ook het weekbeeld, wordt door dat gebeuren bepaald. Abraham Kuyper zegt in zijn „Tractaat van den Sabbath” (1890, blz. 107): „Het is dus niet de kerk, of het is niet een mensch, die deze verwisseling van den zevenden in den eersten dag heeft ingezet, maar het is God Zelf, die ze verordeneerd heeft, en dat wel doordien Hij Zelf verordeneerde: deze tegenstelling tusschen den dienst der **Schaduwen** en den dienst der **Vervulling**”.

Zowel in het Oude Testament, als in het Nieuwe Testament treffen wij de zevendeling van de week aan.

De eerste dag van de week is in het O.T. de dag waarop God zijn werk begon. Hij schiep.

De eerste dag van de week is in het N.T. de dag waarop God zijn werk opnieuw begon. Hij herschiep.

Nu de Heer is opgestaan, nu vangt het nieuwe leven aan. Die bepaalt de weekindeling: de zondag als de eerste dag van de week.

Maar niet alleen de zondag. Onze hele jaartelling staat tegen deze achtergrond. Wij leven in 1974, Anno Domini. D.w.z. ruim 1900 jaren na de geboorte en de opstanding van Jezus Christus.

Wie aan de zondag als de eerste dag van de week voorbij gaat, en met de maandag begint, die begint een dag te laat.

Onbewust verontachtzaamd hij iets in zijn leven, dat juist zeer essentieel is.

In het bovenstaande gaf ik de kern weer van het betoog van prof. Van Bruggen.

Waarom zoveel aandacht aan dit onderwerp besteed?

In het nieuwe „weekbeeld” treffen wij iets aan van een „sluipende sekularisatie”. Het is geen opzettelijk anti-christelijk streven dat er aan ten grondslag ligt. Het komt voort uit een gebrek aan kennis en een gebrek aan bewust christelijk leven.

De indeling van de week en de keuze voor de zondag als de eerste dag van de week is niet slechts een formele of uiterlijke zaak. Wij staan voor de uitdagende

BIJBELSE RAADGEVINGEN

Koester geen nodeloze bezorgheden

In de hoede van de HERE zijn we wel geborgen.

Op allerlei wijze wordt ons dit in de Bijbel voorgehouden.

Als Israël in het beloofde land drie maal per jaar, op de grote feestdagen, moest optrekken naar het heilighdom, betekende dat: vele dagen van huis. In onrustige, gevaarvolle tijden zou dit voor de veraf wonende Israëlieten grote bezwaren kunnen meebrengen.

Maar te voren had de HERE zijn volk toegezegd: Wees niet bezorgd. Ga maar rustig van huis. Uw huizen, akkers en schuren staan onder mijn bijzondere bescherming. Wanneer Ik de volkeren voor uw aangezicht uit de bezitting zal verdrijven en uw landpalen verwijderen, dan zal niemand uw land begeren terwijl gij heen opgaan zult om te verschijnen voor het aangezicht van de HERE uw God, drie malen in het jaar' (Exodus 34:24).

Gelovig mocht de Israëliet ter gelegenheid van de drie grote feesten zijn land en have toevertrouwen in de hoede van zijn God.

Een treffend voorbeeld van dit zich toevertrouwen bezitten we in het reislied van Israëls pelgrims: Psalm 121.

De feestgangers gingen op reis het bergland in.

Ze waren zich bewust van allerlei gevaren. Eenzame streken. Rover. Wild gedierte. Steile wegen. Stekende zonneschijn. Glibberige paden. Men kon zomaar uitglijden. Wie zou hen beschermen en bewaren? Vanwaar zou hun hulp komen? Zouden de bedevaartgangers en de achtergeblevenen thuis elkaar behouden terugzien?

Je hoort het de reizigers zeggen: We slaan de ogen naar het gebergte heen. Vanwaar onze hulp? Onze hulp is van de HERE!

En de achtergeblevenen thuis zongen de bezorgden bemoediging toe: 'Zie, de Bewaarder van Israël sluimert noch slaapt. De HERE is uw Bewaarder, de HERE is uw schaduw aan uw rechterhand. De zon zal u des daags niet steken, noch de maan des nachts. De HERE zal u bewaren voor alle kwaad, Hij zal uw ziel bewaren. De HERE zal uw uitgang en uw ingang bewaren van nu aan tot in eeuwigheid'.

In dat geloofsvertrouwen mogen Gods kinderen onbekommerd hun weg gaan. Zo worden we in het gevaarvolle leven van iedere dag van veel nodeloze onrust en angsten verlost.

Bilthoven.

B. Telder

woorden van de Schrift: gij zult mijn getuigen zijn. Wij getuigen in ons geloof, in ons hele leven, dat God in zijn schepping met de wereld begon en in zijn herschepping door Jezus Christus **opnieuw** met de wereld begon. Wij mogen de week beginnen met daarvan uit te gaan en dat te gedenken.

De uitgeverij van de Succes-agenda's heeft reeds besloten, met ingang van 1976, in de nieuwe agenda de week weer met de zondag te beginnen. De uitgeverij van de Rijam-agenda's overweegt dit eveneens te doen. Hopelijk wordt dit voorbeeld door andere uitgeverijen gevolgd!

Ik schreef dit artikel met name naar aanleiding van een bijbelrooster van het Ned. Bijbelgenootschap, dat de week met maandag laat beginnen. Hopelijk zal ook het Ned. Bijbel Genootschap de bedoelde correctie willen aanbrengen.

Vervolg van pag. 112

Waarom verplichten we de mensen naar ons toe te stromen vanaf de „tuit-kant van de trechter”? We hebben bij ons ontstaan als „aparte” kerkengroep geen positieve „image” meegekregen. Dat is de betrekkelijke armoede van onze ontstaansgeschiedenis. Maar dat behoeft helemaal niet te leiden tot een geestelijk-arme bestaansgeschiedenis! Zelfmedelijden zou niet op nederigheid maar op teleurgestelde hoogmoed berusten.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

Op de grens van leven en dood

Over het transplanteren van levende organen is u al veel bekend. De chirurgie, die van elke oorlog de grootste winsten plukt, is deze eeuw met sprongen vooruitgegaan. De orgaan-transplantatie is daar een der beste voorbeelden van. In het kort komt die operatie hier op neer: dat een stervende of ten dode opgeschreven persoon een belangrijk orgaan afstaat aan een ander, die dit orgaan behoeft om verder te kunnen leven. Daargelaten de transplantatie van bijvoorbeeld een der beide nieren — waarbij de donor op een overblijvende nier voortleeft — is over het algemeen gesproken het voortleven van de een afhankelijk van de dood van de ander.

Dat is een ernstige zaak, waarover u zich wel eens zult beraden.

Theoretisch geeft het geval waarschijnlijk weinig moeite. U kunt morgen een orgaan dringend nodig hebben en zult gelukkig zijn, een donor te vinden, die u een tweedehands-nier, een halvesleets hart of iets anders waardevols wil overdoen. Al komt ieder mens in de wereld om te sterven — het uitstel van die sterfdatum is voor ieder een groot ideaal.

We zijn al zo lang vertrouwd met bloedtransfusie, later met nier-transplantatie, dat de overstap naar hart-overdracht al geen ernstig probleem meer geeft. Paulus getuigde van zijn vrienden, dat zij met genoeg hem hun ogen zouden hebben afgestaan, als ze hem daarmee hadden kunnen helpen. En niemand toont meer liefde, zei Johannes, dan die zijn leven afstaat voor zijn vrienden.

—o—

Van dat laatste afstaan is overigens meestal geen sprake, gelukkig. Het gaat meestal om een enkel orgaan of enkele organen. Daarbij moet vaststaan, dat de donor door het afstaan niet zijn leven ontijdig verliest; maar dat zijn levenseinde het afstaan van een orgaan ten gevolge heeft.

En hier zit een maartje aan vast. Want wanneer is de donor werkelijk overleden? Op welk moment kan het benodigde orgaan operatief worden weggenomen — zonder de donor te schaden? Van een geboorte kunnen we het tijdstip op de seconde bepalen — maar kunnen we dat van het sterven ook?

Wanneer eenmaal de algemeen erkende uiterlijke tekenen van overlijden aanwezig zijn, kan het al te laat zijn voor transplantatie; dan is ook het orgaan wellicht dood en nabij de verdwijning. Zou echter het gewenste orgaan worden weggenomen in de meest ideale conditie — dan zou dat bij de nog levende patiënt moeten gebeuren; waardoor diens leven moedwillig, zij het met de beste bedoelingen, zou worden beëindigd. Is het ene tijdstip dus te laat uit chirurgische overwegingen — het andere is te vroeg, uit ethische overweging.

Toch moet de chirurg zijn transplantatie op het juiste moment uitvoeren: niet te vroeg, niet te laat. En nu komt de moeilijkheid: het juiste moment is gewoonlijk niet bekend. Er is zelfs geen sprake van een moment. Er is slechts sprake van een „periode”, die niet nauwkeurig is begrensd; een periode, waarbij moeilijk met zekerheid kan worden gesteld, dat de operatie te vroeg of te laat geschiedt. Eerlijke chirurgen erkennen dan ook, dat ze balanceren op de grens tussen leven en dood.

—o—

De Engelse nier-transplantateur dr D. A. Barnes uit Birmingham erkende dat met zoveel woorden voor een Engelse jury. Hij had een verkeersslachtoffer behandeld, die een schedelbasisfractuur had overleefd. Maar na drie dagen hield de ademhaling op — hoewel het hart nog wat doorklopte. Een uur lang werd kunstmatige ademhaling toegepast, maar de operatieploeg werd meteen opgeroepen. Toen de nieren verwijderd werden bewoog de „dode” zijn voeten, kuchte en begon weer spontaan adem te halen. Tot schrik van het team. De operatiezuster weigerde verder mee te doen. De chirurg maakte haastig de buikholte weer dicht. De patiënt gaf eerst 15 uur later definitief de geest en de operatie kon worden afgemaakt.

Vindt u dit een afschuwelijk verhaal? U hebt gelijk. Door het voor de rechter en in de openbaarheid brengen van deze zaak worden we geconfronteerd met een schaduwzijde van de voortschrijdende wetenschap.

Want wat is dood? Wat is leven? Wat is het verschil tussen die beide? De wetenschap weet het niet. Hoeveel tijd ligt er tussen de ene toestand en de andere? Met andere woorden: hoeveel tijd kost het sterven?

En dan: hoeveel waarneming bestaat er tijdens bewusteloosheid of bij schijndood? „Wij balanceren voortdurend als koorddansers op dit grensgebied”, zei dr Barnes eerlijk. Uit ons artikel *Grazige Weiden* hebt u wellicht onthouden, dat volgens gezaghebbende onderzoekers in dit grensgebied van leven en dood zeer bijzondere ervaringen kunnen worden opgedaan. Wie wel eens genarcotiseerd is geweest, zal wellicht gemerkt hebben dat de waarneming tijdens de bewusteloosheid niet stilstaat.

Een mens is geen machine, die boven de kelder gedemonteerd en na dato weer op gang kan worden gebracht. Tot het leven behoren: stoffen opnemen en afgeven, waarnemingen ervaren en uitingen doen. Een deel van die levensverschijnselen kan uitvallen, zonder dat het leven uitvalt. Tijdelijk. Maar zo lang niet alle levensuitingen tot stilstand zijn gekomen, is het moeilijk spreken over de dood. De ademhaling bijvoorbeeld kan ophouden; maar later, soms na geruime tijd, terugkomen. Het hart kan stilstaan; maar later, spontaan of door massage of door een injectie, weer op gang komen en levenslang blijven kloppen. Een bioloog kan organen van dieren, in bepaalde conditie bewaard, eindeloos in „leven” houden: bewegend, stoffen opnemend en stoffen afgevend.

De oude methoden van een spiegeltje voor de adem en een lichtje voor de oogreflex bleken onvoldoende te zijn. De wetenschap stelde bij afspraak het begrip „klinisch dood” vast: waarbij door het encephalogram een nulpunt in de hersenactiviteit wordt vastgesteld. Dat nulpunt is belangrijk. Houden de hersencellen op te werken, dan gaan ze meteen onherstelbaar degenereren. Hier spreekt de ontbinding het sterkst. Maar toch — ook na „klinische dood” is terugkeer tot levensfuncties nog mogelijk; zij het kunstmatig.

—o—

E. STAMHUIS — WAGENINGEN

KERK-ZIJN

In de loop van 1970 werden op enkele gemeentevergaderingen te Oegstgeest vragen besproken aangaande ons „Kerk-zijn”, ons leven als christelijke gemeente. Het eerste gesprek werd ingeleid door Ph. van der Kooy, die daarin tot de konklusie kwam:

„Kerk-zijn in deze tijd is niet nieuwe regeltjes opstellen, niet naar nieuwe recepten zoeken, niet naar een vermeend howvast grijpen in wat kerkmensen willen zeggen of trachten op te leggen, niet nieuwe machtsposities opbouwen in kerk, staat en maatschappij om van daaruit christelijk te opereren. Maar in alle deemoed op de kleine steentjes lopend te werken aan de enige macht die christenen beloofd is, n.m. de macht van het geloof in het geopenbaarde Woord. En vanuit die stormloop op het Woord als christen het enige te doen wat van hem gevraagd wordt: te getuigen van het blijde evangelie dat de God van het Leven niet de dood, maar de verlossing van dit leven en deze wereld en deze mensen wil door onze Here Jezus Christus.”

Mij is gevraagd het verdere gesprek vanavond in te leiden en ik wil dit graag doen door een paar opmerkingen te maken over de wijze waarop wij in dat getuigen met vriend en vijand omgaan en ons verstaanbaar maken. Dat is meer dan elkaar met het verstand begrijpen; het is ook: elkaar aanvoelen, met elkaar rekening houden, op elkaar ingesteld raken. Daarbij gaat het mij niet zozeer om zekere gedragsregels aan te wijzen, als wel om de fundamentele levenshouding die aan onze wijze van omgang in feite ten grondslag ligt, daarin doorstraalt en naar mijn gevoelens beslissend

is voor de vraag of onze bedoelingen goed overkomen. Als dat zo is lokken wij een passend antwoord uit en is er een stuk menselijke eenzaamheid doorbroken.

Deze menselijke eenzaamheid is de laatste tientallen jaren ook door niet-christelijke denkers onderkend als van centrale betekenis voor onze levenshouding, voor ons gedrag en voor de conflict-situaties waarin wij als mensen vaak verkeren. Want niet elke conflictsituatie is meteen doorzichtig. Er kan vijandschap aan ten grondslag liggen, een uitleven van haat tegenover God en de

Wie herhaaldelijk grofwild heeft zien sterven, heeft dat vaak overdacht. Want welk onderwerp in een mensenleven is belangrijker dan leven-en-dood? Een dodelijk getroffen hert vlucht met het roedel mee, aanvankelijk alsof er niets gebeurd is. Het blijft één met de vluchtige groep — tot de dood zich laat gelden. De ervaren jager merkt dat snel op: doordat het beschoten hert zijn plaats in het roedel gaat verliezen, langzamerhand naar achter in de groep verhuist. Loopt het eenmaal buiten de groep, al is het ook maar een meter achter... dan stort het neer en ligt kikkend dood.

Een wild varken kan, met een volkomen vernietigd hart, nog tot honderd meter en meer weggelopen en dat in volle ren zonder enig uiterlijk teken. Valt het eenmaal, dan is het ook bewegingloos. De jager heeft het zelfs het liefst, dat zijn grofwild zich „doodloopt” — dat betekent een snelle afloop van seconden in plaats van een doodstrijd. Het geeft de jager de voldoening, dat het grensgebied zo snel en zo geforceerd mogelijk is bekort.

Maar intussen, ook bij dieren is schijndood zeer wel mogelijk. Bij grofwildjagers is het Krellschuss bekend: het schot, dat een doornuitsteeksel van de wervelkolom raakt en daardoor het zenuwstelsel acuut uitschakelt. Het wild slaat neer als door de bliksem getroffen en geeft geen levensteken meer. Maar na seconden of minuten herstelt het zich en gaat er vandoor met niet meer dan een bloedige schram, een schampschot over de rug. Soms met achterlating van een „trofee-foto”; zoals in een beroemd geval is gebeurd.

Ook van de vos is bekend, dat hij meermalen als buit in de autokoffer is gelegd, maar thuis bij het openen van het deksel geruisloos tussen de benen van de jager doorgleed en voorgoed verdween...

De bekende schrijver van Das Schwarzwild, Karl Snethlage, vertelt van een jong varken, dat al op de wildwagen lag. Een hond ontdekte, dat het dier schijndood was en begon aan het varken te trekken. Daardoor kwam het bij, zette een keel op en kreeg het vangschot.

—o—

medemens. Maar het kan ook een noodsignaal zijn van een mens of van een groep die zich bedreigd voelt en alleen op deze wijze nog in staat is te trachten een verbinding tot stand te brengen met zijn omgeving, die hij scherp als een buitenwereld ervaart. Ook kerkelijke conflicten mogen wij best eens vanuit dit gezichtspunt benaderen; wij oordelen vaak te haastig.

Menselijke eenzaamheid wil ik verder tevens zien als verlatenheid. Er wordt tussen deze twee soms scherp onderscheiden, maar ik kan dat zo niet aanvoelen. Ook tekent de bijbel ons de mens niet als één die krachtens zijn oorsprong eenzaam is, maar als iemand die op gemeenschap is aangelegd, in die gemeenschap zichzelf is en de ander helpt eveneens zichzelf te zijn.

Immers zegt God dat het niet goed is, dat de mens alleen zij en Hij brengt hem dan ook van meet af in de situatie van het samen-zijn door hem zijn vrouw te schenken.

De bijbel tekent ons de mens als één die door eigen schuld tot een verlatene is geworden. Heel het lijden van de Zoon des Mensen loopt dan ook uit op een gruwelijke verlatenheid, die Hem besprongen heeft.

In de evangeliën verhalen wordt men steeds opnieuw getroffen door het feit dat de mensen om Hem heen zich als het ware vanaf steeds nauwere cirkels van Hem afkeren: De volksleiders, met wie Hij als 12-jarige jongen zo'n goed gesprek kon opbouwen; het volk dat Hem na een aangrijpende preek in de afgrond wil storten; zijn broers met hun schampere opmerkingen; tenslotte de discipelen die Hem in de steek laten, nadat ze zojuist gezegd hebben met Hem te willen sterven.

Kort voor Zijn dood, in de paas-

zaal, zegt Hij: „Zie het uur komt en het is eigenlijk al aangebroken, dat jullie uit elkaar gejaagd worden en mij alleen zullen laten. Dan ben ik nog niet alleen, want de Vader is met Mij”.

Jezus zag er ontzettend uit, men keek liever niet meer naar Hem; „misvormd niet meer menselijk was zijn verschijning; veracht en door mensen verlaten was Hij”. Hij heeft al vaker gezegd, in situaties waarin haat en verachting Hem het leven haast verstikten, dat zijn Vader hem niet alleen zal laten.

In de paasnacht herhaalt Hij dat nog eens; maar slechts een paar uur later ervaart Hij, dat Hij hierop tevergeefs heeft vertrouwd. Want God verlaat Hem wél en Jezus begrijpt dat ook niet; het bespringt Hem. De aangrijpende klacht: „Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?” is een concrete en vertwijfelde vraag en wij moeten maar nooit proberen die vraag weg te theologiseren. Deze woorden van psalm 22 wijzen de grondsituatie aan waarin de mens sinds de zondeval in de wereld verkeert en deze situatie wordt in Jezus openbaar. Het is afschuwelijk en vol name-loze angst. Vrijwel ieder die er over nadenkt vlucht zo snel mogelijk in een verklarende redenering. Want hij wil er aan ontkomen, hij wil er vanaf.

Men kan deze situatie ook aanduiden met het woord „vervreemding”, een bijbels woord: „Vervreemd van het burgerschap Gods”. Die vervreemding strekt zich verder uit dan in de verhouding tot God. De mens is ook van zichzelf vervreemd, van zijn naasten, zijn medemens en van de gehele werkelijkheid om hem heen. Hij is zijn identiteit kwijt: Hij weet niet meer wie hij is en wat zijn bestemming is. De schepping is hem vreemd en die vervreem-

Nu spreken we even over dieren. Maar een politieman vertelde me, dat hij in de politionele actie in Indonesië de executie van een mens meemaakte. De veroordeelde, wiens hart vernietigd was, zakte in elkaar, maar bleef leven. Het duurde lang en het werd benauwend. Een van de Indonesiërs bukte zich over de terechtgestelde en fluisterde hem iets in. Terstond ontspande de man zich en het leven vloede uit hem weg: hij had zich met zijn sterke wil tegen de dood verzet. Wat is hem ingefluisterd? Vermoedelijk de belofte van wraak. In elk geval verdween de levenswil en daarmee trad de dood op slag in. De uitgestelde dood...

Jawel. Want wel staat geschreven dat niemand, door bezorgd te zijn, een el tot zijn (levens-)lengte kan toedoen. Maar binnen het raam van deze wet laat God toch van alles toe: dat mensen voor hun tijd sterven — en dat mensen „na” hun tijd sterven. Niet zelden immers wacht een stervende eindeloos, tot een opgeroepen familielid aanwezig is. U zult dat in uw omgeving ook wel hebben gehoord of meegemaakt.

Deze ervaring versterkt ons in de opvatting: dat sterven een proces is, dat tijd vraagt. Van een plotselinge, momentelijke dood is lang niet altijd sprake. Daarom worde in een sterfkamer niet of alleen fluisterend gesproken. Misschien hebt u het wel eens meegemaakt: hoe bijzonder scherp een stervende kan waarnemen!

Ondanks wetenschappelijke afspraken over het begrip van een „klinische dood” moeten ervaren chirurgen toegeven, dat ze „als koorddansers balanceren op de grens van dood en leven”. In ons land heeft de Gezondheidsraad onlangs door haar commissie voor orgaantransplantatie (voorzitter prof. dr. A. Struyvenberg van Leiden) een rapport over dit onderwerp laten maken. Naar de kranten melden zijn de aanbevelingen van deze commissie compromissen tussen „te vroeg” en „te laat”.

Onze vaders deden wijs, te spreken over het „uur” van onze dood. Waarmee ze aan de tijdsduur van het proces waarschijnlijk nog te kort deden. En wat wij uit deze dingen moeten leren dat is: eerbied voor de God van het leven. Dankbaarheid voor onze Heiland, die uit onze dood het leven bereidt. Die immers echt dood geweest is!

ding gaat gepaard met angst. Geen angst voor iets of iemand maar angst voor het bestaan als zodanig. Hij weet dat hij ten diepste nergens geborgen is, al zal hij de geborgenheid altijd blijven zoeken.

Dat is geen ziekte van de geest, maar de grondsituatie, de religieuze toestand van de mens zoals de bijbel ons die openbaart. Het zoeken naar geborgenheid, naar gemeenschap met de wereld en de mensen, naar de zin en de grond van het bestaan, doorloopt een eeuwenlange geschiedenis. De mens heeft van alles geprobeerd om aan de angst voor het bestaan — in wezen de vrees voor de toorn van God — te ontkomen. Hij is een rusteloze zwerver geworden, die in de afgeslotenheid naar boven toe van zijn bestaan, op alle mogelijke manieren binnen de geschapen werkelijkheid naar een houvast heeft gezocht, naar de samenhang, de eenheid en de oorsprong van alle dingen. Van die geschiedenis geeft de bijbel ons een momentopname, nl. van het stadium waarin de natuur in allerlei vormen religieuze vereering ontvangt.

Ofschoon het ontstaan van de bijbel ruwweg een tijd van 15 eeuwen omspannt is er toch wezenlijk in al die tijd weinig veranderd in de geestelijke achtergrond van de geschiedenis van het menselijk geslacht. Alle afgodische vereering die in het Oude en Nieuwe Testament wordt genoemd en uit de archeologie over dat tijdperk naar voren komt is te herleiden tot de één of andere vorm van natuur-godsdienst. Men moet zich daar eens in verdiepen om iets van de huiver en angst aan te voelen die de mensen gedreven heeft om hun dierbaarste bezit te offeren om de toorn van de godheid te stillen en zijn gunst te winnen.

Dwars daar tegen in komt de ver-

kondiging van God als Schepper, Onderhouder en Regeerder van alle dingen. Vierkant tegenover de angst en agressie van de natuurgebonden mens komt de prediking van de God der Liefde.

God gaat daarin zover dat Hij die liefde zichtbaar en tastbaar maakt in de komst van Zijn Zoon. In Jezus van Nazareth gaat God demonstreren wat zijn bedoeling is met de schepping. En dat niet alleen; want in de Zoon des Mensen onthult Hij ons wie wij zijn en laat het allemaal om Hem neerkomen. Jezus' levensgang is voor de natuurlijke mens afschuwwekkend en alle eeuwen door hebben de mensen het verhaal van zijn lijden en sterven gesystematiseerd om aan de gruwelijkheid en grondeloosheid van hun eigen verlaten bestaan te ontkomen. En er is nog meer; want het evangelie is en blijft een blijde boodschap: In de opgestane Jezus is de nieuwe schepping lijfelijk present. En de Geest maakt ons er op attent dat de werkelijkheid van elke dag alleen bestaanbaar is als een verwijzing naar Christus' koninkrijk. Anders zou er geen zon meer schijnen, geen brood meer op tafel staan, geen liefde meer mogelijk zijn tussen man en vrouw en geen trein meer rijden.

Dat is Paasfeest, dat is de belofte van Zijn terugkeer. Dat is de werkelijkheid van ons bestaan zoals die oplicht onder het woord van God.

De westerse mens is aan de bijbel ontgroeid. Al die waarschuwingen tegen verafgoding van de natuur zeggen hem niets meer, want hij heeft zijn angst voor de natuur overwonnen omdat hij haar op wetenschappelijke wijze heeft leren doorzien. Aan de hand van doelgerichte waarnemingen en experimenten heeft hij de natuurwetten leren formuleren. Hij heeft geleerd die wetten te hanteren in

de vormgeving van de dode stof tot technische produkten. Hij heeft de natuur ontgoddelijkt en in zichzelf de macht ontdekt de wereld te veranderen. De techniek geeft macht over de mensen en heeft in de afgelopen eeuwen de loop van de geschiedenis bepaald.

Maar de angst is gebleven, de menselijke eenzaamheid is niet doorbroken, de vervreemding is sterker geworden. Waardoor? Omdat de mens geloofd heeft en nog gelooft dat in deze beheersende macht de kern van zijn bestaan ligt. Omdat hij zijn hele positie en bestaan daaraan heeft opgehangen, zich daaraan religieus heeft vastgehecht. Omdat hij gelooft daarin eindelijk vrij en zichzelf te zijn. Omdat de afgod van de natuur is vervangen door de afgod van de beschaving, de cultuur. Terwijl toch beiden behoren tot de geschapen dingen, die binnen de horizon van onze menselijke ervaring liggen. Terwijl er toch binnen die horizon nog zoveel meer kanten zijn aan ons bestaan: Rechtvaardigheid, schoonheid, harmonie en morele liefde enz., zaken die nauwelijks naar hun eigen aard aan bod komen omdat ze door macht worden verstikt.

Ook christenen doen hier aan mee, het loopt altijd weer uit op een strijd om de macht. En of dat nu gebeurt door elkaar met bijbelteksten om de oren te slaan, elkaar uit te rangeren uit invloedrijke posities of door elkaar te vuur en te zwaard te bestrijden: Ik geloof niet dat het in wezen zoveel uitmaakt. Het is toch allemaal in strijd met het bijbelwoord: „Niet door kracht noch door geweld maar door Mijn Geest zal het geschieden”.

Martinus Nijhof

Uit:
Nieuwe Gedichten,
1934

Tweespraak

*Waarom waren het herders
Die hun kudde en veld
Verlieten toen de boodschap
In Bethlehem werd verteld?*

*Omdat er een Lam
En een Herder kwam.*

*Waarom waren het vissers
Die van schip en net
Werden weggeroepen
Bij 't meer van Genesareth?*

*Omdat Hij een Visch
En een Visscher is.*

*Weet jij waarom de krijgsknecht
Bloem en blad afrukt
En een kroon van stelen
Op 't droevig voorhoofd drukt?*

*O Roos zonder doorn
Uit doornen geboren!*

*Ach, dat Hem de vijand
Kende met een kus,
En dat Hij zijn vrienden
Vreemd bleef tot Emmaüs?*

*Ach, waren dat wij niet?
Ach, ik niet? ach, jij niet?*

Christus heeft zichzelf beschikbaar gesteld voor deze wereld. Hij heeft zich prijs gegeven en is er ogenschijnlijk aan ten onder gegaan. „Hij is gekomen tot het Zijne, maar de Zijnen hebben Hem niet aangenomen”. Hij heeft Zichzelf ontleidigd en in die weg alle macht ontvangen ook op deze aarde. Hij heeft de liefde tot God en de naaste gepredikt als het centrale gebod waar de hele schepping in rust en Hij heeft die liefde zichtbaar gemaakt en gestalte gegeven in Zijn eigen leven en sterven. Hij heeft de nieuwe schepping in al zijn structuren getoond in Zijn opstanding uit de dood. Voor het geloof is elke nieuwe dag, elke nieuwe relatie tussen mensen, hetzij in het gezin, in de kerk of in het publieke leven, een bewijs van Christus' opstanding, want Hij is daarin present. Hij zegt dan ook niet dat Hij ons de weg naar de waarheid wijst, maar dat Hij de weg en de waarheid zelf is. Hij verkondigt niet alleen de opstanding en wijst niet alleen een toekomstig leven aan, maar Hij is de opstanding en het leven zelf. In Christus is de werkelijkheid van de schepping present en als wij belijden dat wij met Hem gestorven en opgestaan zijn is dat geen beeldspraak waarbij onze rechtspositie geregeld is, maar een geloofsuitpraak waarin wij de werkelijkheid naar al zijn zijden herkennen. Wij waren erbij toen dat gebeurde en ook al heeft deze gebeurtenis 2000 jaar geleden plaats gehad dan is het toch de Geest die deze eeuwen overbrugt en ons deze werkelijke stand van zaken onthult heeft.

Nu is het niet zo dat wij een beginselprogramma van Jezus moeten uitwerken. Het is veeleer zo dat ons leven getuigenis moet afleggen door ons te voegen naar de werkelijke stand van zaken in de schepping, zoals deze in Hem vastligt, eens en voor altijd, algeheel en volkomen. „Hij is gekomen tot het Zijne en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen”. En dan gaat de bijbel verder met: „Maar die Hem aangenomen hebben heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden”. „En de schepping wacht als in barensnood op de openbaring daarvan”. Die barensnood komt mede tot uitdrukking in het gevoel van verlorenheid en zinloosheid waarin de wereld terecht is gekomen door de sterk eenzijdige ontwikkeling van onze beschaving. Want de juich-tonen over onze geweldige technische prestaties zijn aan het verstommen. Wij ontdekken dat wij ook daarin de mens niet vinden, dat alles altijd weer scheef groeit en dat de organisatie van onze samenleving nauwelijks ruimte laat voor een koerswijziging. En als er enige ruimte gevonden wordt dan dreigt die meteen de weg in te slaan van een terugval in de natuur, tot een ongebonden instinctieve beleving van de menselijke natuur.

En toch? Toch zit ook hierin vaak een schreeuw om gemeenschap, om zichzelf te vinden in het met de ander zijn. Er zijn inderdaad jongerengroepen die op gewelddadige wijze willen ingrijpen in de bestaande samenlevingsstructuren en naar mijn gevoelen winnen zij het tenslotte. Maar er zijn ook hele groepen van de jongerengeneratie die nog geen vlieg doodslaan, maar in allerlei experimenten met het menselijk lichaam tot een natuurlijke gemeenschap met elkaar en zichzelf trachten te komen. Het lijkt mij

JAARVERGADERING van de Persvereniging „Opbouw”

ZATERDAG, 27 APRIL A.S. IN TIVOLI, LEPELENBURG, UTRECHT.

AANVANG: 10.30 UUR.

Tijdens deze openbare vergadering zal prof. dr B. Goudzwaard een referaat houden over het „sociaal-ekonomisch leven als vorm van belijden.”

Tot de huishoudelijke zaken, die tijdens deze vergadering aan de orde komen, behoort o.a. het gesprek met de redacteuren van „Opbouw” en het kiezen van een nieuwe sekretaris-penningmeester in het bestuur. De leden van de persvereniging kunnen voor deze functie kandidaten opgeven bij de heer T. Bouterse, Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8.

Zij, die willen deelnemen aan de gemeenschappelijke koffiemaltijd (f 8,25 per persoon) kunnen zich vóór 23 april a.s. eveneens bij de heer Bouterse opgeven.

Iedereen is hartelijk welkom op deze openbare jaarvergadering.

goed deze groepen te onderscheiden.

In dit alles past de kerk maar één houding dunkt me: Die van erbarmen, mededogen, medeleven, zichzelf beschikbaar stellen, zichzelf verliezen, de joden een jood en de grieken een griek zijn, zoals Paulus zegt. De kerk heeft naar mijn gevoelen veel te lang getracht ook een politieke macht te zijn waarmee rekening moest worden gehouden. Haar roeping is getuigen en daarbij mag zij niet schromen misstanden aan de kaak te stellen, ook en vooral door op de problemen van deze tijd in te gaan, niet zwevend of keihard, maar terzake kundig en vol mededogen met alles wat in de verdrukking komt. Dan vertoont zij de gestalte van Christus en zal zij het leven vinden omdat zij bereid is het te verliezen.

De vorige spreker, br. Van der Kooy, heeft gezegd, dat wij op de kleine steentjes moeten lopen. Ik kan het daar goed mee eens zijn. Als wij onze verantwoordelijkheid tegenover de samenleving maar niet schuwen en daarvan naar ons vermogen getuigenis afleggen.

En tenslotte hebben wij allemaal onze relaties, tot kollega's, vrienden, tot man of vrouw, tot onze kinderen. Als wij niet bereid zijn daarin onze liefde tot Christus te laten doorstralen, dan moeten wij het ook in de kerk niet proberen. Er zitten in al die relaties zulke geweldige mogelijkheden — mits wij ons er voor openstellen — tot het beleven van menselijk geluk, van een gemeenschappelijk beleven van ons geschapen-mens zijn. Mits wij er Christus maar in toelaten en in die relaties rustig vertrouwen en liefde blijven schenken overeenkomstig die normatieve structuren die God er voor gesteld heeft en die naar Christus verwijzen.

Er worden vandaag veel tradities aangetast en opgeruimd en dat is in veel gevallen toe te juichen, want de verstarde tradities staan de werkelijke levensontplooiing in de weg. Er staat echter tegenover dat wat er voor in de plaats komt vaak niet veel beter is, want bijna alles wordt tot een politiek probleem herleid en benaderd vanuit machtsposities. En dan is de bevrijding en de beoogde ontplooiing toch maar schijn.

Een voorbeeld: Men schopt vandaag tegen de structuren van huwelijk en gezin, men ziet ze als autoritaire instituten, waarin de

man over de vrouw en de ouders over de kinderen heersen. Nu kunnen wij niet ontkennen dat een man zijn vrouw vaak ziet als zijn eigendom, of de ouders hun kinderen als hun bezit.

Geestelijk groeit men dan uiteen en soms geeft dit zelfs aanleiding tot bepaalde wrede verhoudingen. Ook worstelt men dan onophoudelijk met gezagsproblemen. En als christenen zoiets doen hebben zij vaak een bijbelse smoes om zich te rechtvaardigen: Ze zeggen dan dat de man het hoofd van de vrouw is zoals Christus het hoofd van de gemeente, maar ze bedoe-len: Dat de man de baas speelt over de vrouw. Alsof Christus de baas speelt over de gemeente. Zij zeggen dan: Kinderen, weest uw ouders gehoorzaam in alles, want dat is de wil van de Heer en ze vergeten het vervolg: Vaders, prikkelt uw kinderen niet opdat zij niet moedeloos worden.

Want in deze relaties is niet het gezag maar de liefde de beslissende faktor; doodgewone aardse creatuurlijke liefde en in elk van deze relaties naar Zijn eigen aard. Maar een liefde die slechts bestaanbaar is omdat ze boven zichzelf uitwijst naar de liefde van Christus. En Hij is in zijn menszijn niet te kort geschoten, Hij is in onze geschiedenis ingegaan, concreet en tastbaar, het woord is vlees geworden en het blijft dit ook. Maar als wij hem alleen maar zien als een historisch persoon, als iemand die geschiedenis heeft gemaakt, die de cultuur heeft vooruit gebracht, dan zijn wij Hem vandaag kwijt. Dan is Jezus van Nazareth een overwonnen standpunt, dan is God dood. Maar als wij Hem met het hart aanvaarden in het geloof, dan erkennen wij dat de schepping naar al haar zijden en niet alleen naar haar kultuuraspekt gered is en verankerd ligt in de liefde van God, zoals die in Jezus van Nazareth openbaar is geworden en in zijn opstandingslichaam present is.

En als wij soms twijfelen dan zegt Hij als tegen Thomas: „Kom hier met je hand en voel Mijn lichaam.” Want Zijn lichaam vertegenwoordigt de werkelijkheid van Gods schepping, naar al haar structuren.

En het is de Geest die ons dit leert, die God ons als pand heeft gegeven — en die ons in het geloof Hem doet aangrijpen.

EN DAT GELOOF OVERWINT DE WERELD.

H. LANGERAK — UTRECHT

De wereld van morgen

Naar welk type maatschappij zij wij op weg?

Deze vraag houdt velen vandaag bezig, ook en vooral in het bedrijfsleven. De managers, de bedrijfsvoerders, moeten immers tijdig het roer kunnen omgooien. Vandaar dat zij hulp inroepen van futurologen, geleerden die aan de hand van wat zij vandaag zien, een beeld van de toekomst proberen te ontwerpen.

Ook de reclame-jongens, zo noemen ze in de zakenwereld de commerciële propagandisten, willen graag nu al weten welke snaren van de menselijke geest straks moeten worden bespeeld om de massa tot kopen te bewegen.

Daarom wordt er op congressen en vergaderingen heel wat afgepraat over deze problemen.

Het is al weer enige tijd geleden dat ik zo'n bijeenkomst meemaakte. De belangrijkste spreker van die dag voorspelde de aanwezigen dat de welvaartslanden op weg gaan naar een totaal nieuwe maatschappijvorm. De democratie, zo beweerde hij, de regering van het volk, heeft haar tijd gehad, de beurt is nu aan de meritokratie, de regering van de intellectuele elite.

Ons land, dat kon iedereen constateren, liep daarbij zeker niet achteraan. Dat is te merken aan de concentratie van bedrijven. Daar begint het mee. Steeds meer fusies zullen tot stand komen waardoor gigantische ondernemingen worden gevormd, die een enorme invloed zullen hebben op de maatschappelijke gang van zaken.

Aan de top van deze mammoet-concerns zullen alleen de allerbekwaamsten iets te zeggen krijgen.

Tot deze geestelijke elite behoren mensen van allerlei komaf. Slechts de intelligentie speelt een rol. De pientere zoon van de postbode wordt directeur, de minder knappe zoon van de directeur wordt postbode.

De schrandere topfiguren zullen de samenvoeging van bedrijven met grote ijver nastreven, zodat er maar enkele reuzen zullen overblijven. Om deze giganten te besturen zullen de managers over alle mogelijke gegevens moeten kunnen beschikken. Deze zullen hun worden verstrekt met behulp van data-banken, populair gezegd, de opslagplaatsen van alle weetjes en feiten. De meeste gegevens komen er dankzij de computer en worden bewaard op mikrofilms.

Er zullen twee à drie super-banken in Europa overblijven waar bedrijfskapitaal kan worden geleend of belegd.

Het is duidelijk dat de leiders van de bedrijven een enorme invloed zullen hebben op het wereldbestuur en daarom zal deze ontwikkeling allerwegen protesten oproepen. De massa zal medezeggenschap eisen, inspraak zogezegd, maar de meritokratie zal haar opmars onstuitbaar voortzetten. Ook de wetgeving, die er op gericht zal zijn deze ontwikkeling wat af te remmen, zal weinig invloed hebben omdat de zaken zo ingewikkeld worden dat slechts enkelen iets zinnigs er tegen kunnen inbrengen.

Immers de in 1950 overleden schrijver Bernard Shaw zei al: „Tachtig procent van de mensen bestaat uit idioten, vijftien procent uit idealisten en vijf procent uit leiders.” Hij voegde er aan toe: „Ik spreek voor die vijf procent, die weet wat vijf procent betekent.”

Natuurlijk hebben de toekomstvoorspellers zich ook al bezig gehouden met de vraag hoe het zal gaan met de vijf en negentig procent van de mensheid die in feite geen verantwoordelijkheid meer draagt voor de maatschappelijke ontwikkeling en die bovendien over veel meer vrije tijd zal beschikken dan ooit te voren.

Nu, de massamens, zo zegt men, wordt hedonist. Hedonisten zijn mensen voor wie het alleen om het genot draait. Zelfverweners.

Men kan dit nu al bespeuren uit de groei van de verkoop van luxe-artikelen. De omzet van schuimbadzout, make-upspullen, bier, wijn, sterke drank, borrelhapjes, goud, zilver, sieraden loopt sterk op en de restaurants en de reisbureaus hebben het drukker dan ooit.

Deze vlucht in de konsumptie zal gepaard gaan met een hang naar zachte dingen, bontjassen, truien e.d. omdat de mens een aanbieder gaat worden van voorwerpen die hij mooi of, sterker gezegd, lief vindt. Hij gaat houden van dingen, niet meer van mensen. Dieren liefhebben kan nog, maar mensen, neen, daar word je toch maar door bedrogen.

Ook het spelpatroon van de mens zal veranderen. Hij zal het meer zoeken in de richting van het individuele, van de sport voor de enkeling, zoals kegelen (een overgangssport), skieën, sportvliegen, zeilen, onderwatersport etc.

De mens wil alleen zijn. Hij is immers maar konsument.

Tijdens deze ontwikkeling zullen er de buitenstaanders zijn, de outcasts, die niet mee willen doen en zich verzetten. Vooral onder de jongeren.

Zij zullen zich op alle denkbare manieren van de anderen willen onderscheiden. Door kleding, haardracht, woon- en leefwijze.

Maar ook zij zullen niet ontkomen aan de macht van de reclame die

inhaken zal op de nieuwe mentaliteit. De reclame die zonder ophouden de menselijke zwakheden, de lusten van de genotsmens, zal exploiteren tot meerdere wasdom van de concerns. Ook de protesterende jongelui zullen hun pilsje niet laten staan.

Natuurlijk zal de konsument zijn macht willen tonen. Hij zal heel grillig worden in zijn koopgewoonten, waardoor de producenten, als ze mee willen blijven doen, steeds voor nieuwe artikelen zullen moeten zorgen.

Er zal een soort draaimolen- of karrouseleconomie ontstaan. Een karrousel draait immers alsmaar door. Je moet er inspringen als je mee wilt en als je het zat wordt spring je er uit. Als je niet goed oplet dan tuimel je er wel uit.

Zo zal het ook gaan met de producenten. Ze moeten goed bij de tijd blijven, anders gaan ze van de kaart.

Naar die grillige samenleving, beter gezegd, leefwijze, keihard en ijskoud, zijn we opweg.

De apostel Paulus schrijft aan Timothëus dat, in de laatste dagen, de mensen „liefhebbers van zichzelf” zullen zijn. Dat woord „liefhebbers” gebruikt de Statenvertaling.

Zegt Paulus daar niet exact wat er hier werd voorspeld? Of, laat ik het anders zeggen, zegt hij niet precies wat er vandaag al volop aan de gang is?

En de vraag komt op: Hoe ontsnapt een christen aan dit bizarre gevaar? Een vraag die heel reëel is en echt niet zo gemakkelijk te beantwoorden. We doen immers allemaal mee. Vergelijkt U maar eens wat Uw grootouders uitgaven aan eten, drinken, etentjes, vakanties, luxe dingen, en wat U daar aan uitgeeft. Zelfs bij de sobersten onder ons is er toch al, afgezien van de waarde van het geld, een aanmerkelijk verschil. En eenmaal ergens aan gewend, kun je uiterst moeilijk terug.

Als die welvaart een mens nu maar gelukkiger maakte of minder zorgen gaf, was dat nog meegenomen. Maar de zorg is vaak nog veel groter dan zij was bij onze veel armere ouders. Nu niet om de boterham, nu om het broodbeleg.

Zorgen

Vanmorgen toen 'k mijn ogen sloot

En God bad om mijn daag'lijks brood

Had ik alweer een kop vol zorgen

Om 't broodbeleg van overmorgen.

Zo gaat het de aan veel luxe gewende mens en daar is maar één uitweg: Je gewonnen geven aan het evangelie dat spreekt van een andere rijkdom dan die waarover het net ging.

Maar dat hou je alleen vol als je steeds weer opnieuw daarbij wordt bepaald. Bepaald door de prediking van het levende Woord. Het Woord dat vlees werd en onder ons heeft gewoond.

Die verkondiging zal ons moeten wijzen op de gang van Gods volk onderweg. Onderweg naar het Koninkrijk dat niet van deze wereld is. Maar ondanks dat zal het in die welvaartswereld zo benauwd worden, dat als de tijd niet werd ingekort, iedereen voor de bijl ging. Voor de bijl van de verborgen verleiders.

Kom Heer Jezus, kom haastig!

(Ingezonden)

Wie zorgt voor een bijbel!

Onder de Belgen begon vanaf 30 maart jl. de verspreiding van een Evangelisatieblad: „**Kiest!**” De oplage daarvan is 1.800.000 ex.! Door de goede relaties met de belgische broeders werd het — geheel gratis! — mogelijk gemaakt dat 150.000 ex. van een „eigen blad” — de naam ervan is „**Kom Terug**” — in ons „Zuiden” verspreid kunnen worden. Er komen artikelen in voor o.a. van ds plaatsen waar deze verspreiding v. d. Berg en ds Algra. In de geschiedt, ze begint 15 april, zijn betrouwbare contactpersonen ge-

vonden tot wie de lezers van dit blad zich kunnen wenden om nadere informatie te ontvangen. Deze adressen worden in het blad genoemd. In deze krant is voorts een bon afgedrukt door middel waarvan de inzender ervan gratis een bijbel kan ontvangen! Hoeveel van deze bonnen zullen worden opgezonden is niet te schatten! In België is de mogelijkheid van het verschaffen van bijbels verzekerd! De commissie die deze zaak in ons land verzorgd doet nu een beroep op de nederlandse christenen om die uitgifte van bijbels ook in ons land mogelijk te maken. Ze zou graag zien dat ook de lezers van „Opbouw” hulp bieden om deze zaak mogelijk te maken. De goedkoopste bijbel kost momenteel f 14,50. Giften voor deze goede zaak kunnen worden gestort op girorekening no. 180.40.47 van de Geref. Kerk van Rijsbergen e.o. onder vermelding: „een Bijbel voor Brabant”.

Graag bevelen wij deze schone zaak bij onze lezers aan.

C. Veenhof

Kerknieuws

Beroepen te Emmeloord (N.O.P.) — ds J. M. Smelik.

Bilthoven — Scriba: J. den Bok, Sweelincklaan 2c, Bilthoven, tel. 030-782210.

Amsterdam-Centrum — De Kerkeraad te Amsterdam-Centrum heeft besloten geen huwelijksbevestiging toe te staan aan leden, die vóór hun trouwdatum al samenwonen. Daarmee worden niet bedoeld de jongelui die al samenwoonden voordat ze trouwden, berouw kregen en kerkelijke bevestiging aanvragen, maar zij, die niet bereid zijn om hun onjuiste handelwijze toe te geven, maar wel officieel gingen trouwen, omdat ze bijv. een betere woning kregen toegewezen. De plaatselijke predikant, drs H. de Jong, schrijft in een toelichting op het kerkeraadsbesluit, dat de kerk geenszins moet toegeven aan de nieuwe moraal, maar in deze zaken moet handelen in overeenstemming met de kerk van alle eeuwen. In ieder geval zal met de betrokkenen een diepgaand pastoraal gesprek worden gevoerd.

Ds J. O. Mulder — Ds J. O. Mulder te Kampen heeft een privé-bezoek aan Zuid-Afrika gebracht, dat een maand duurde. Hij is voorgegaan in de Doppekerk te Pietermaritzburg zonder dat de kerkeraad daar een aan de dienst voorafgaand colloquium verlangde. (colloquium = samenspreking). Zoals bekend vraagt de Doppekerk dit wel van predikanten van de Gereformeerde kerken (syn.) in Nederland. Ds Mulder sprak met drie zendelingen en zeven zoeloevangelisten, die arbeiden onder de ongeveer 1000 Zoeloe-gemeentelieden van zendingsgemeenten, die ressorteren onder de Doppekerk van Natal. Tegenover de pers in Nederland heeft ds Mulder verklaard, dat hij het aangaan van korrespondentie van zijn kerken met de Doppekerken niet zou stimuleren alvorens deze kerken de korrespondentie met de Gereformeerde kerken (syn.) in Nederland verbroken zouden hebben.

Eindhoven — De kerkeraad te Eindhoven heeft naar aanleiding van het in Bunschoten-Spakenburg genomen Conventsbesluit om de landelijke vergaderingen in het vervolg bijeen te roepen via trapsgewijze afvaardiging een brief gestuurd naar de kerken in het zuiden, waarin o.a. het volgende staat: „Als kerkeraad van Eindhoven zouden wij de eerste mogelijkheid graag willen hanteren, dus ons presenteren als kerken in het zuiden in zijn huidige samenstelling. Dat brengt wel met zich mee, dat we eerst gezamenlijk als kerken in het zuiden zullen moeten praten over de wenselijkheid van bepaalde artikelen in het concept-akkoord of

over de redactie daarvan, zodat onze afgevaardigden weten welke stem ze namens onze kerken moeten laten horen. Natuurlijk is het mogelijk, dat er onder u zijn, die menen aan de behandeling van deze zaken helemaal niet mee te kunnen werken. Dat stelt ons en mogelijk ook andere kerken dan voor de keuze om onze stem via één der andere regio's uit te brengen, overigens zonder dat Eindhoven zich van de kerken van het zuiden distancieert.”

Op dit schrijven reageerde de kerkeraad te Breda met de opmerking, dat men zich al tegen deze wijze van vertegenwoordiging heeft uitgesproken en meent op het Eindhovense voorstel niet te kunnen ingaan. Rijsbergen schreef dat zij afwijzend staat t.o.v. het gelanceerde voorstel, omdat het hebben van een kerkverband met regels bindingen geeft, die boven de Schrift uitgaan. Van de kerken te Almkerk-Werkendam en Maastricht kreeg de kerk te Eindhoven het verzoek om deze zaak nog eens als punt op het agendum voor de a.s. vergadering van de kerken in het zuiden op 20 april a.s. te zetten. Naar aanleiding hiervan heeft de kerkeraad te Eindhoven aan de kerk te Rijsbergen gevraagd zijn brief nog eens op het agendum van die vergadering te plaatsen.

Zoetermeer — In het orgaan van de Chr. Geref. kerken: „De Wekker” van 5 april jl. stond in de rubriek „Uit de Kerken” het volgende bericht: „Met ingang van 14 april a.s. zal D.V. te Zoetermeer iedere zondagmiddag een dienst worden belegd, uitgaande van de Chr. Geref. Kerk te Den Haag-Rijswijk. Deze diensten zullen aanvangen om 3.00 uur en gehouden worden in de bovenzaal van De Morgensterkerk. In de eerste dienst hoopt voor te gaan ds W. van Dijk te Gouda. Tot nu toe vonden diensten plaats in samenwerking met de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt (buiten verband) te Zoetermeer in het gebouw „Het Trefpunt” aan de Dorpsstraat.”

Leerdam — In het Kort verslag van de kerkeraadsvergadering op 11-3-1974 lezen we het volgende: „Dan wordt gesproken over een verzoek van de jeugd, vergezeld van een groot aantal handtekeningen van brs. en zrs. ter ondersteuning van een jeugdlokaliteit te mogen komen. Zij hebben inmiddels een plan, dat in eerste instantie f 5.000,— zal gaan kosten. De kerkeraad stelt wel de vraag: Wat is nu eigenlijk het doel van dit alles? Alleen vermaakcentrum? Uiteindelijk wordt toestemming gegeven tot het voeren van één of meer akties om het geld bijeen te krijgen. Is dit zo ver, dan zal de jeugd in nauwe samenwerking en overleg met de Jeugdcentrale met een concreet voorstel op de kerkeraadsvergadering moeten komen, waarbij dan het „programma” ter goedkeuring beoordeeld zal worden.”

Soemba-Borneo (53) — Het evangelie van de opgestane Heer (de

Preekvoorziening

De gemeente te Zoetermeer heeft in de vakantietijd nog geen preekvoorziening.

Welke predikant of student is in de gelegenheid om op 14-7, 21-7, 28-7 of 4-8 in onze diensten voor te gaan?

D. Kamsteeg,
Westergo 39, Zoetermeer
Tel. 079-210089.

Binnenkort verschijnt:

bundel preken onder de titel

„IS CHRISTUS GEDEELD?”

4 preken van Ds. K. C. Smouter, in leven predikant, laatstelijk van de Geref. (Vrijg.) te Barendrecht, over

1 Cor. 1 : 1-17
Is Christus gedeeld?
1 Cor. 3
Christus; het fundament!
1 Cor. 1 : 18-25
De dwaasheid der prediking
1 Cor. 4 : 6
Niet uitgaan boven hetgeen geschreven is.

Deze bundel bevat tevens een foto van de dd. 25 januari jl. overleden auteur.

Prijs f 3,50 + portokosten 90 ct.

Bestellingen, liefst per giro (nr. 216828) aan

Firma Wesdijk, Liebeek en Hooijmeijer

Postbus 2, Singel 55, Barendrecht

blijde boodschap) is voor de Soembanees dwaasheid. Hoe kan dat nu: Sterven en weer in het leven terugkomen? De dood overwinnen? De ouden staan door hun leeftijd reeds dichter bij het voorgeslacht dan de anderen. De overledenen, marapu, hebben reeds contact met hen, regelmatig. En daarom moet je met een dode omzichtig handelen. Hij ving de reis aan naar het zielenland en hij maakt die tocht per paard. Dat beest heeft hij jaren verzorgd, want dat gaat met hem mee de dood in naar dat onbekende land. En verder moet men vooral 's avonds en 's nachts de doden met rust laten! Toch is dit alles ook heel dichtbij. Want de gestorvenen komen óók bij je op bezoek en je doet goed als je de relatie met hen op een goede wijze onderhoudt. Voelt u de spanning, waarin de Soembanees leeft? De gestorvenen overheersen het leven en er zijn offers nodig om hen tevreden te stellen en te houden. In die samenleving klinkt nu het woord van de Heer: Ik ben dood geweest en Ik leef en Ik geef het eeuwige leven aan wie in Mij gelooft. Zó is het dáár Pasen!

Nieuws uit breder kring

Generale Synode Gereformeerde Kerken (syn.) — De synode sloot aan het speciale fonds van de Wereldraad van Kerken ter

Drukkerij »Steenbergen«

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerwerk

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Het tweede deeltje in de serie 'Hulp bij Bijbelstudie'

over

de profeet Jona

door Prof. C. Veenhof
is verschenen.

Prijs per exemplaar f 1,75, 5 ex. f 7,50, 10 ex. f 14,—, 20 ex. f 27,—. Elke 10 ex. meer f 13,50.

Betalingen uitsluitend per giro op nr. 575 663 t.n.v. G. de Kruijf, Troelstralaan 252, Utrecht.

bestrijding van het racisme via zending en werelddiakonaat steun te verlenen en voorts om in de huidige situatie de emigratie naar Zuid-Afrika te ontraden. Verder heeft de synode zich in een besloten comité-vergadering laten inlichten over de uitgebrachte rapporten ten aanzien van de bezwaren tegen de overvattingen van dr Herman Wiersinga, zoals hij die poneerde in zijn proefschrift over de Verzoening. De synode verleende aan dr Herman Ridderbos op zijn verzoek op de meest eervolle wijze emeritaat als hoogleraar in de Nieuw-Testamentische vakken aan de Theologische Hogeschool te Kampen en wel met ingang van 1 januari 1975.

Jeugdweekend Lage Mierde 17-19 mei — Op vrijdag 17 mei a.s. hopen we weer bij elkaar te komen voor een jeugdweekend in Lage Mierde (ten zuiden van Tilburg). Er zijn nog een aantal plaatsen open, zodat jongelui die hiervan gebruik willen maken van harte welkom zijn. We hopen met elkaar te spreken over „Menszijn in onze maatschappij”. De kosten zijn nog niet definitief vastgesteld, maar, door de gestegen logieskosten, zullen ze ongeveer f 21,50 zijn. Aanmeldingen kunnen worden gezonden naar Atie van Wijk, Gasthuisstraat 33 te Zaltbommel, tel. 04180-2245.

Redactieleden	Adres van de Redactie	Advertenties en druk	Abonnementsprijs:	Geref. Persvereniging „Opbouw”
Ds H. Smit	Postbus 7176	Drukkerij	f 22,50 per jaar	Abonnementenadministratie Rotterdamse Rijkweg 174, Rotterdam-8 Tel. 010 - 153535 Giro 40.49.45
Ds G. Janssen	te Amsterdam.	„Steenbergen”,	f 11,75 per halfjaar	
Drs H. de Jong		Slotlaan 220, Zeist.	f 6,15 per kwartaal	
D. W. L. Milo		Tel. 0 3404 - 12452	Buitenland: Europa	
Drs H. E. S. Woldring			en zeepost f 30,—; Luchtpost f 50,—	
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.				